

100. rocznica wybuchu III powstania śląskiego, cz. II

Pełny triumf Niemcy odnieśli również w miastach, gdzie były zakłady przemysłowe. W Ornontowicach 75% głosujących opowiedziało się za Polską, a tylko 24,7% za Niemcami. Niekorzystny dla Polski wynik plebiscytu oraz brak porozumienia w Komisji Międzysojuszniczej, jak podzielić teren plebiscytowy, skłoniły Wojciecha Korfanty do podjęcia decyzji o konieczności wywołania powstania.

Wojciech Korfanty

III powstanie śląskie, na którego czele stanął Wojciech Korfanty, rozpoczęło się w nocy z 2 na 3 maja 1921 r. ogłoszeniem strajku generalnego i skuteczną akcją dywersyjną odcinającą połączenia kolejowe między Rzeszą Niemiecką a Górnym Śląskiem. W ślad za tym poszło szybkie zajęcie całego górnośląskiego okręgu przemysłowego przez siły powstańcze wzmocnione ochotnikami z Wojska Polskiego. Liczyły one początkowo ok. 30 tys. żołnierzy, by wzrosnąć po mobilizacji nowych oddziałów do ok. 46 tys. Dowódcą oddziałów powstańczych został pochodzący z Wielkopolski ppłk. Maciej Mielżyński.

Powstańcy posiadali prawie 31 tys. karabinów ręcznych, 632 karabiny maszynowe i kilkadziesiąt tysięcy granatów. W trakcie powstania to uzbrojenie rosło, pod koniec maja dysponowano już m.in. 50 działami, 16 pociągami pancernymi i kilkoma samochodami pancernymi. Większość zaopatrzenia w ciężką broń strzelecką, artylerię i pociągi pancerne, a także szkolenie dowódców powstańczych realizował sztab Wojska Polskiego.

Kluczowa bitwa III powstania śląskiego rozegrała się o Górę Świętej Anny (miejscowość na Górze Chełmskiej). Boje ustały po wyparciu oddziałów polskich z Góry Chełmskiej. Na początku czerwca żarte walki trwały o węzeł kolejowy w Kędzierzynie, który po pięciodniowej bitwie zajęli Niemcy. Mimo uzyskania sukcesu taktycznego po bitwach o Górę Świętej Anny i Kędzierzyn Niemcy nie zrealizowali ostatecznie strategicznego celu, jakim miało być wkroczenie do centrum okręgu przemysłowego. Naciski Komisji Międzysojuszniczej pozwoliły na rozdzielenie obu walczących stron. 26 czerwca Wojciech Korfanty i Karl Hofer podpisali porozumienie o wycofaniu oddziałów z linii frontu, a 5 lipca zakończono ich ewakuację.

20 października 1921 r. Rada Ambasadorów Ligi Narodów podjęła decyzję o podziale terenu

plebiscytowego i przyznała Polsce: Katowice, Królewską Hutę (obecnie Chorzów), Siemianowice Śląskie, Świętochłowice, Mikołów, Pszczynę, Rybnik, Żory, Tarnowskie Góry, Lubliniec oraz powiaty: pszczyński, katowicki, większe części powiatu bytomskiego, lublinieckiego, rybnickiego, tarnogórskiego i zabrzańskiego oraz skrawki powiatu raciborskiego i gliwickiego, pozostawiając w posiadaniu niemieckim 2/3 obszaru Górnego Śląska. Pomimo że Polsce przyznano mniejszą część Górnego Śląska, znalazła się tam jednak większość zakładów przemysłowych. Spośród 67 kopalni węgla kamiennego Polska otrzymała 53, ponadto przypadły jej wszystkie kopalnie rud żelaza, 2/3 kopalni rud cynku i ołowiu, a także większość przemysłu hutniczego.

Liczba poległych po stronie polskiej powstańców szacowana jest zazwyczaj na ok. 1800 zabitych i 794 ciężko rannych. Po stronie niemieckiej liczbę ofiar śmiertelnych szacuje się na ok. 500 i ok. 1500 rannych. Może doczekamy się innego spojrzenia na powstania śląskie, zgodnie z tym, co biskup Andrzej Czaja powiedział na Górze Świętej Anny:

A tylko tego potrzebujemy: uczczenia pamięci ofiar. WSZYSTKICH ofiar po obu stronach. Bo wśród jednych i drugich byli Ślązacy. Wśród jednych i drugich byli też nie-Ślązacy, ale to nie ma żadnego znaczenia. Jedni i drudzy wierzyli, że walczą o lepszy los. Dla siebie i dla nas – ich potomków. Wierzyli tak bardzo, że gotowi byli za tę przyszłość walczyć. I właśnie dlatego – i wyłącznie dlatego – należy im się nasz szacunek i nasza pamięć. Wszystkim, co do jednego.

Zdjęcia i tekst: Towarzystwo Miłośników Ornontowic

Bibliografia:

R. Kaczmarek, *Powstania Śląskie 1919–1920–1921*, Kraków 2019.

B. Kloch i in., *Dzieje Ornontowic*, Ornontowice 1999.

<https://wachturz.eu/powstania-slaskie>.

https://pl.wikipedia.org/wiki/III_powstanie.

Zdjęcia: domena publiczna.

Pociąg pancerny, 1921 r.